

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Confessio Fidei Exhibita Invictiss. Imp. Carolo V. Cæsari
Aug. in Comicijs Avgvstæ. Anno M. D. XXX.**

Melanchthon, Philipp

Vitebergæ, 1542

VD16 C 4714

Articvli Fidei Praecipvi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35748

AD CAES. CAR.

perij, semper concorditer actum, & congruentibus suffragijs conclusum est. Ad cuius etiam generalis Concilij conuentum, simul & ad V. C. M. in hac longe maxima & grauisima causa, iam ante etiam debito modo & in forma iuris prouocauimus & appellauimus. Cui appellationi ad V. C. M. simul & Concilium adhuc adheremus, neque eam per hunc uel alium tractatum (nisi causa inter nos & partes, iuxta tenorem Caesareae proxima Citationis amice in caritate composita, sedata, & ad Christianam concordiam reducta fuerit) deserere intendimus aut possumus, De quo hic etiam solenniter & publice protestamur.

ARTICVLI FIDEI PRAECIPVI.

I.

Ecclēsiæ magno consensu apud nos docent, Decretum Nicenæ Synodi, de unitate essentiæ diuinæ, & de tribus personis uerum & sine ulla dubitatione credendum esse. Videlicet quod sit una essentia diuina, quæ & appellatur & est Deus, æternus, incorporeus, impartibilis, immensa potentia, sapientia, bonitate, creator & conseruator omnium

ARTICVLI FIDEI

omnium rerum, uisibilium, & inuisibilium, & tam
men tres sint personæ, eiusdem essentia, & poten-
tia, & coeternæ, Pater, Filius & Spiritus sanctus.
Et nomine personæ utuntur ea significatione, qua
usi sunt in hac causa Scriptores Ecclesiastici, ut
significet non partem aut qualitatem in alio, sed
quod proprie subsistit.

Damnant omnes hæreses, contra hunc articu-
lum exortas, ut Manicheos, qui duo principia po-
nebant, Bonum & Malum, item Valentinianos,
Arianos, Eunomianos, Mahometistas & omnes
horum similes. Damnant & Samosatenos, ueteres
& Neotericos, qui cum tantum unam personam
esse contendant, de uerbo & de Spiritu sancto
astute & impie rhetoricantur, & non sint personæ
distinctæ, sed quod uerbum significet uerbum uo-
cale, & spiritus motum in rebus creatum.

II.

Item docent, quod post lapsum Adæ, omnes
homines naturali modo propagati, nascentes ha-
beant peccatum originis, Intelligimus autem pec-
catum originis, quod sic uocant sancti patres, &
omnes orthodoxi & pie eruditi in Ecclesia, uide-
licet reatum, quo nascentes propter Adæ lapsum,
rei

PRAECIPVI.

rei sunt iræ Dei & mortis æternæ, & ipsam corruptionem humanæ naturæ propagatam ab Adâ. Et hæc naturæ humanæ corruptio, defectus iusticiæ seu integritatis, seu obedientiæ originalis, & concupiscentiam complectitur.

Estq; defectus, horribilis cæcitas & inobediencia, scilicet carere illa luce ac noticia Dei, quæ fuerat futura, in natura integra, item carere illa rectitudine, hoc est perpetua obedientia, uera, pura ac summa dilectione Dei, & similibus donis integræ naturæ. Quare defectus illi & concupiscentia, sunt res damnata, & sua natura digna morte. Estq; uicium originis uere peccatum, damnans & afferens nunc quoq; æternam mortem, his qui non renascuntur per baptismum & Spiritum sanctum.

Damnant Pelagianos, qui negant peccatum originis, & sentiunt defectus illos seu concupiscentiam esse res indifferentes seu pœnas tantum, nec esse res sua natura damnatas, & somniant hominem legi Dei satisfacere posse, & propter hanc propriam obedientiam coram Deo iustum pronunciari.

Item,

ARTICVLI FIDEI.

III.

Item, docent quod uerbum, hoc est filius Dei, assumpserit humanam naturam in utero beate Mariæ uirginis, ut sint duæ naturæ, diuina & humana, in unitate personæ inseparabiliter coniunctæ, unus Christus, uere Deus, & uere homo, natus ex uirgine Maria, uere passus, crucifixus, mortuus & sepultus, ut reconciliaret nobis Patrem, & hostia esset, non tantum pro culpa originis, sed etiam pro omnibus actualibus peccatis hominum. Idem descendit ad inferos, & uere resurrexit tertia die, deinde ascendit ad cælos, ut sedeat ad dextram Patris, & perpetuo regnet & dominetur omnibus creaturis, sanctificet credentes in ipsum, misso in corda eorum Spiritu sancto, & sanctificatis det uitam æternam. Idem Christus palam est rediturus, ut iudicet uiuos, & mortuos resuscitados, iuxta symbolum Apostolorum.

IIII.

Vt autem consequamur hæc beneficia Christi, scilicet remissionem peccatorum, iustificationem, & uitam æternam, dedit Christus Euangelium, in quo hæc beneficia nobis proponuntur, sicut
scriptum

PRÆCIPVI.

Scriptum est Luca ultimo . Predicari pœnitentiam in nomine eius , & remissionem peccatorum inter omnes Gentes. Cum enim omnes homines naturali modo propagati habeant peccatum, nec possint uere legi Dei satisfacere, Euangelium arguit peccata, & ostendit nobis mediatorem Christum, & sic docet nos de remissione peccatorum.

Cum Euangelium arguit peccata nostra, corda perterrefacta, statuere debent, quod gratis nobis propter Christum donentur remissio peccatorum, & iustificatio per fidem, qua credere & cōfidere debemus, hæc nobis donari propter Christum, qui pro nobis factus est hostia, & placauit Patrem. Quam̄ igitur Euangelium requirit pœnitentiam, tamen ut remissio peccatorum certa sit, docet eam gratis donari, hoc est, non pendere ex conditione dignitatis nostræ, nec dari propter ulla præcedentia opera, aut dignitatem sequentiū. Fieret enim incerta remissio, si ita sciendum esset, tum demum nobis contingere remissionem peccatorum, postquam eam præcedentibus operibus meriti essemus, aut satis digna esset pœnitentia.

Conscientia enim in ueris pauoribus, nullum inuenit

ARTICVLI FIDEI.

inuenit opus, quod possit opponere iræ Dei, & Christus nobis donatus & propositus est, ut sit propiciator. Hic honos Christi non debet transferri in nostra opera, Ideo Paulus dicit, gratis saluati estis. Item, Ideo ex fide gratis, ut sit firma promissio, hoc est, ita erit certa remissio, cum scimus eam non pendere ex conditione nostræ dignitatis, sed donari propter Christum. Hæc est firma & necessaria consolatio, pijs & perterrefactis mentibus, Atq; ita docent & S. Patres, Et extat apud Ambrosium memorabilis & insignis sententia, his uerbis. Hoc constitutum est a Deo, ut qui credit in Christum saluus sit, Sine opere, sola fide gratis accipiens remissionem peccatorum.

Et fidei uocabulum, non solum cognitionem historię de Christo significat, sed etiam credere & assentiri huic promissioni, quæ est Euangelij propria, in qua propter Christum nobis promittuntur remissio peccatorum, iustificatio & uita æterna. Nam & hæc promissio ad historiam de Christo pertinet, sicut & in Symbolo additus est historię hic articulus, Credo remissionem peccatorum. Et ad hunc articulum, reliqui de historia Christi referri debent. Nam id beneficium est finis historię

P R A E C I P V I .

historiae, Ideo Christus passus & resuscitatus est.
ut propter ipsum nobis donarentur remissio pec-
catorum & uita aeterna .

V .

Itaq; instituit Christus ministerium docendi
Euangelij, quod praedicat poenitentiam & remissi-
onem peccatorum . Estq; utraq; praedicatio uni-
uersalis, Omniu peccata arguit, & omnibus crede-
tibus promittit remissionem pctoru, ut non sit incer-
ta remissio, sed ut omnes perterrefactae mentes, sci-
ant se debere credere, q; certo donetur ipsis re-
missio peccatorum propter Christum, non propter
ipsorum merita, aut dignitatem. Hi omnes certo
consequuntur remissionem peccatorum. Et cum
hoc modo consolamur nos promissione seu Euan-
gelio, & erigimus nos fide, simul datur nobis spi-
ritus sanctus. Nam spiritus sanctus datur & est ef-
ficax per uerbum Dei & per Sacramenta. Cum
Euangelium audimus aut cogitamus, aut sacra-
menta tractamus, & fide nos consolamur, simul est
efficax spiritus sanctus, iuxta illud Pauli ad Gala-
tas tertio, Ut promissio ex fide Iesu Christi detur
credentibus. Et ad Corinthios, Euangelium est mi-
nisterium spiritus. Et ad Roma. Fides ex auditu
b est.

ARTICVLI FIDEI

est. Cum igitur fide nos consolamur, & liberamur a terroribus peccati per spiritum sanctum, concipiunt corda ceteras uirtutes, agnoscunt uere misericordiam Dei, concipiunt ueram dilectionem, uerum timorem Dei, fiduciam, spem auxilij diuini, inuocationem, & similes fructus spiritus.

Damnantur illi qui de hac fide qua remissio peccatorum accipitur, nihil docent, sed iubent conscientias dubitare, an consequantur remissionem. Et addunt hanc dubitationem non esse peccatum. Item, docent homines consequi remissionem peccatorum, propter propriam dignitatem, non docent, credendum esse, quod gratis propter Christum, remissio peccatorum donetur.

Damnantur item fanatici spiritus, qui fingunt spiritum sanctum dari, aut efficacem esse, sine uerbo Dei. Et ob eam causam contemnunt ministerium Euangelij & Sacramentorum, & querunt illuminationes sine uerbo Dei & extra Euangelium, atque ita abducunt animos a uerbo Dei, ad proprias opiniones, quod est perniciosissimum. Tales olim fuerunt, Manichæi, Enthusiastæ, & nunc sunt Anabaptistæ. Huiusmodi furores constanter damna-

PRÆCIPVI.

damnamus, Abolent enim uerum usum uerbi Dei
 & falso somniant sine uerbo Dei accipi spiritum
 sanctum, & freti suis opinionibus comminiscun-
 tur impia dogmata, & efficiunt infinitam dissi-
 pationem.

VI.

Item docent, quod cum fide reconciliamur,
 necessario sequi debeat iusticia bonorum operum,
 que Deus nobis mandauit, sicut & Christus pre-
 cepit. Si uis in uitam ingredi, serua mandata. Sed
 quia tanta est infirmitas humane nature, ut nemo
 legi satisfacere possit, necesse est docere homines,
 non solum quod legi obediendum sit, Sed etiã quo-
 modo placeat hæc obedientia, ne conscientie inci-
 dant in desperationem, cum intelligunt se non sa-
 tisfacere legi. Placet igitur hæc obedientia, non
 quia legi satisfacit, Sed quia persona est in Chri-
 sto reconciliata fide, & credit sibi reliquias pec-
 cati condonari. Semper igitur sentiendum est, nos
 consequi remissionem peccatorum, & personam
 pronunciar iustam, id est acceptari gratis prop-
 ter Christum, per fidem. Postea uero placere etiã
 am obedientiam erga legem & reputari quandã
 iusticiam, & mereri premia, Non enim potest con-

b ij

scientie

ARTICVLI FIDEI

scientia opponere iudicio Dei propriam mundiciem, aut opera, sicut Psalmus testatur, Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur coram te omnis uiuens. Et Ioannes ait, Si dixerimus quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. Si confiteamur peccata nostra, fidelis & iustus est, ut remittat nobis peccata nostra, Et Christus inquit, Cum feceritis omnia, dicite, serui inutiles sumus. Postquam autem persona reconciliata & iusta fide, id est, accepta est, placet & obedientia & reputatur esse quedam iusticia, Sicut Ioannes inquit, Omnis qui in eo manet non peccat. Et .2. Corinth. i. Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ.

Ac debet hæc obedientia repugnare prauis cupiditatibus & subinde spiritualibus exercitijs fieri purior, & cauere, ne quid committamus contra conscientiam, iuxta illud, Summa legis est dilectio, ex puro corde & conscientia bona, & fide non ficta. Qui uero obtemperant prauis cupiditatibus & agunt contra conscientiam, uersantur in peccatis mortalibus, nec fidei iusticiam, nec iusticiam bonorū operum retinent. iuxta illud Pauli, Qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt.

Item

PRÆCIPVI.

VII.

Item docent, quod una sancta Ecclesia perpetuo mansura sit. Est autē Ecclesia Christi, proprie congregatio membrorum Christi, hoc est, sanctorum, qui uere credunt & obediunt Christo, etsi in hac uita huic congregationi multi mali & hypocrite admixti sunt, usq; ad nouissimū iudicium, Habet autē Ecclesia proprie dicta, signa sua, scilicet puram & sanam Euangelij doctrinam, & rectum usum sacramentorum. Et ad ueram unitatem Ecclesie satis est consentire de doctrina Euāgelij, & administratione Sacramentorum. Nec necesse est ubiq; similes esse traditiones humanas, seu ritus ab hominibus institutos. Sicut & Paulus docet, cum ait. Unus dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus & pater omnium, &c.

VIII.

Cum autem in hac uita admixti sint Ecclesie multi mali & hypocrite, qui tamen societatem habent externorum signorum, cum Ecclesia, licet uti sacramentis quæ per malos administrantur iuxta uocem Christi, Sedent scribe & Pharisei in Cathedra Moisi, &c. Et Sacramenta & uerbum
b iij Dei

ARTICVLI FIDEI

Dei propter ordinationem & mandatum Christi
sunt efficacia, etiamsi per malos exhibeantur.

Damnant Donatistas & similes, qui negabant licere populo uti ministerio malorum in Ecclesia, & sentiebant ministerium malorum inutile & inefficax esse.

IX.

De Baptismo docent, quod necessarius sit ad salutem, tanquam ceremonia a Christo instituta. Et quod per baptismum offeratur gratia Dei, Et quod infantes sint baptizandi, Et quod infantes per baptismum Deo commendati recipiantur in gratiam Dei, & fiant filij Dei, sicut Christus testatur, loquens de paruulis in Ecclesia, Matth. 18. Non est uoluntas patris uestri qui in coelis est, ut pereat unus ex paruulis istis.

Damnant Anabaptistas, qui improbant baptismum infantum, & affirmant infantes sine baptismo & extra Ecclesiam Christi saluos fieri.

X.

De Cœna Domini docent, quod cum pane & uino uere exhibeatur corpus & sanguis Christi, uescentibus in Cœna Domini.

De

PRÆCIPVI.

XI.

De Pœnitentia docent, quod lapsis post bap-
tismum contingere possit remissio peccatorum,
quocunq; tempore, cum cõuertuntur. Et quod Ec-
clesia talibus redeuntibus ad Pœnitentiam, imper-
tire absolutionem debeat.

Constat autem Pœnitentia, hoc est, conuersio
impij, proprie his duabus partibus. Altera est con-
tritio, hoc est terrores incusi conscientie agnito
peccato, in quibus & iram Dei agnoscimus, & do-
lemus nos peccasse, & peccata detestamur ac fu-
gimus. Sicut Ioel concionatur. Scindite corda ue-
stra, & non uestimenta uestra, & conuertimini
ad Dominum Deum uestrum, &c. Altera pars
est fides, quæ concipitur ex Euangelio seu Abso-
lutione, & credit propter Christum certo remitti
peccata & consolatur conscientiam, & ex terro-
ribus liberat, de qua fide Paulus loquitur, cum
ait, Iustificati fide pacem habemus. Deinde se-
qui debent boni fructus pœnitentie, hoc est obe-
dientia erga Deum, iuxta illud. Debitores sumus
non carni, ut secundum carnem uiuamus. Si enim
secundum carnem uiuetis, moriemini. Sed si spiri-
tu actiones corporis mortificabitis, uiuetis.

b iiij

Dei

ARTICVLI FIDEI

Damnant Nouatianos, qui nolebant absol-
uere eos qui lapsi post baptismū, redibant ad pœ-
nitentiam.

Damnant & illos, qui non docent remissionē
peccatorum per fidem gratis propter Christum
contingere. Sed contendunt remissionem pecca-
torum contingere propter dignitatem contritio-
nis, dilectionis, aut aliorum operum, & iubent
dubitare conscientias in pœnitētia, an consequan-
tur remissionem, & affirmant hanc dubitationem
non esse peccatum.

Damnant & istos, qui Canonicas satisfactio-
nes docent necessarias esse ad redimendas pœnas
æternas aut pœnas purgatorij, & si fatemur bonis
operibus mitigari presentes calamitates, sicut Esa-
ias docet, Capite 58. Frange esurienti panem tu-
um, &c. Et requiem tibi dabit Dominus semper.

Damnant & Anabaptistas, qui negant semel
iustificatos, iterum posse amittere spiritum sanctū.
Damnant & illos, qui contendunt aliquibus tan-
tam perfectionem in hac uita contingere, ut ne
quidem possint iterum peccare.

De

PRÆCIPVI.

XII.

De Confessione peccatorum docent, q̄ Absolutio priuata in Ecclesiis retinenda sit, quanq̄ in Confessione non sit necessaria delictorum enumeratio. Est enim impossibilis enumeratio omnium delictorum, iuxta illud. Delicta quis intelligit?

XIII.

De usu Sacramentorum docent, Sacramenta instituta esse, non modo ut sint notæ professionis inter homines, sed multo magis, ut sint signa & testimonia uoluntatis Dei erga nos, proposita ad excitandam & confirmandam fidem in his qui utuntur eis. Itaq; utendum est Sacramentis ita, ut accedat fides quæ credat promissionibus, quæ per Sacramenta exhibentur & ostenduntur. Hac fide accipimus promissam gratiam, quam Sacramenta significant, & spiritum sanctum.

Damnant igitur Pharisaicam opinionem, quæ obruit doctrinam de fide, nec docet fidem in usu sacramentorum requiri, quæ credat propter Christum nobis gratiam dari. Sed fingit homines iustos esse propter usum sacramentorum ex opere operato, & quidem sine bono motu utentium.

b v De

ARTICVLI FIDEI

XIIII.

De ordine Ecclesiastico docent, quod nemo debeat in Ecclesia publice docere aut Sacramenta administrare, nisi rite uocatus. Sicut & Paulus precipit Tito, ut in ciuitatibus presbyteros constituat.

XV.

De ritibus Ecclesiasticis, qui sunt humana auctoritate instituti, docent, ritus illos seruandos esse, qui sine peccato seruari possunt, & ad tranquillitatem & bonum ordinem in Ecclesia cōducunt, ut certæ feriæ, certæ cantiones piæ, & alij similes ritus.

Sed de hoc ipso genere docent, non esse onerandas consciētias supersticiosis opinionibus, hoc est, non est sentiendum, ordinationes illas humanas esse iusticiam coram Deo, aut mereri remissionem peccatorum, aut cultus necessarios esse ad iusticiam Euangelij. Sed sentiendum est, quod sint res adiaphoræ, quæ extra casum scandali omitti possint, Sed illi peccāt, qui cum scandalo eas uiolant, ut qui suarum Ecclesiarum tranquillitatem temere perturbant, &c.

Reijciuntur igitur traditiones, quæ sine peccato non possunt obseruari, ut traditio de celibatū.

P R A E C I P V I.

tu. Reijcitur & impia opinio, de traditionibus & uotis, in qua fingitur, cultus humana autoritate excogitatos, mereri remissionem peccatorum, esse satisfactiones pro peccatis, &c. Cuiusmodi falsæ persuasiones de uotis, de certis ieiunijs, &c. in Ecclesia ab indoctis sparsæ sunt.

XVI.

De rebus ciuilibus docent, quod legitime ordinationes ciuiles, sint bona opera & ordinationes Dei, sicut Paulus testatur. Quæ sunt potestates, a Deo ordinatæ sunt. Docent igitur, quod Christianis liceat magistratus gerere, exercere iudicia, iudicare res ex imperatorijs & alijs presentibus legibus, supplicia iure constituere, iure bellare, militare, lege contrahere, tenere proprium iusiurandum postulantibus magistratibus dare, contrahere legitima coniugia, artes probatas legibus exercere.

Damnant Anabaptistas qui interdiciunt hæc ciuilia officia Christianis.

Damnant & illos qui Euangelicam perfectionem collocarunt in desertione ciuilium officiorum, cum Euangelica perfectio sit spiritualis, hoc est, consistat in motibus cordis, in timore Dei, fide, dilectio

ARTICVLI FIDEI

dilectione, obedientia. Euangelium enim concionatur de quadam eterna iusticia cordis, Nec abolet interim politiam aut Oeconomiam, Sed maxime postulat eas in hac uita corporali conseruari, tanquam ordinationes Dei, & in talibus ordinationibus exercere caritatem. Itaq; Christiani necessario debent obedire presentibus magistratibus ac legibus, nisi cum iubent peccare. Tunc enim magis debent obedire Deo quam hominibus Actorum 4.

XVII.

Item, docent quod Christus apparebit in consummatione mundi, ad iudicandum, & mortuos omnes resuscitabit, & hominibus pijs dabit uitam eternam & gaudia perpetua. Impios autem homines & diabolos condemnabit, ut sine fine crucientur.

Damnamus Anabaptistas, qui nunc iudaicas opiniones spargunt, fingunt ante resurrectionem, pios regna mundi occupaturos esse, ubiq; deletis aut oppressis impijs. Scimus enim quod pij debeant obedire presentibus magistratibus, non eripere eis imperia, non dissipare politias per seditionem, quia Paulus precipit, Omnis anima magistratui suo

PRÆCIPVI.

suo subdita sit, Scimus item, q̄ Ecclesia in hac uita
subiecta sit cruci, & primum post hanc uitam
glorificabitur, Sicut Paulus inquit, Oportet nos
similes fieri imaginis filij Dei, Quare Anabapti-
starum amentiam & diabolicum furorem pror-
sus damnamus & execramur.

Damnamus & Origenistas, qui finxerunt
Diabolis & damnatis finem pœnarum futurum
esse.

XVIII.

De libero arbitrio docent, quod humana uo-
luntas habeat aliquam libertatem ad efficiendam
ciuilem iusticiam, & deligendas res rationi sub-
iectas. Sed non habet uim sine spiritu sancto, effi-
ciendæ iusticiæ spiritualis, quia Paulus dicit, Ani-
malis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei,
Et Christus dicit, Sine me nihil potestis facere,
Efficitur autem spiritualis iusticia in nobis, cum ad-
iuuamur a spiritu sancto. Porro spiritum sanctum
concipimus, cum uerbo Dei assentimur, ut nos fide
in terroribus consolemur, Sicut Paulus docet cum
ait, Ut promissionem spiritus accipiatis per fidem.
Hæc totidem uerbis dicit Augustinus libro tertio
Hypognosticon.

Esse

ARTICVLI FIDEI

Esse fatemur liberum arbitrium omnibus hominibus, habens quidem iudicium rationis, non per quod sit idoneum in ijs quæ ad Deum pertinent, sine Deo aut inchoare, aut certe peragere, sed tantum in operibus uitæ præsentis, tam bonis, quam malis, Bonis dico, quæ de bono nature oriuntur, id est uelle laborare in agro, uelle manducare & bibere, uelle habere amicum, uelle habere indumenta, uelle fabricare domum, uxorem uelle ducere, pecora nutrire, artem discere diuersarum rerum bonarum, uelle quidquid bonum ad præsentem pertinet uitam, quæ omnia non sine diuina gubernatione subsistunt, imo ex Deo & per ipsum sunt & esse ceperunt. Malis uero dico, ut est uelle idolum colere, uelle homicidium &c. Hæc Augustini sententia preclare docet quid, libero arbitrio tribuendum sit, & diserte discernit ciuilem disciplinam seu exercitia rationis humane, a spirituales motibus, uero timore, patientia, constantia, fide, inuocatione, in asperrimis tentationibus inter insidias diaboli, in terroribus peccati. In his certe opus est, regi nos & iuuari a spiritu sancto, Sicut Paulus inquit spiritus adiuuat infirmitatem nostram.

Damnamus Pelagianos, & similes, qui docent

PRÆCIPVI.

cent, quod sine spiritu sancto, solis naturæ uiribus
 posimus Deum super omnia diligere, legem Dei
 facere, quo ad substantiam actuum. Hæc somnia
 ingenue & necessario reprehendimus, obscurant
 enim beneficia Christi, Nam ideo proponitur in
 Euangelio mediator Christus, & promittitur mi-
 sericordia, quia humana natura non potest satis-
 facere legi, Sicut Paulus testatur, cum ait Rom. 8.
 Sensus carnis inimicitia est aduersus Deum. Legi
 enim Dei non est subditus, ac ne potest quidē subij-
 ci. Quamquam enim externa opera aliquo mo-
 do potest efficere humana natura per sese, potest
 enim continere manus a furto, a cede, tamen inte-
 riores motus, ut uerum timorem, ueram fiduciam,
 patientiam, castitatem, non potest efficere, nisi spi-
 ritus sanctus gubernet & adiuuet corda nostra.
 Et tamen in hoc loco illud etiam docemus, Dei
 mandatum esse, ut etiam carnales coerceantur
 diligentia rationis & illa ciuili disciplina, sicut
 Paulus inquit, Lex est pedagogus in Christum.
 Item, Lex est iniustis posita.

XIX.

De causa peccati docent, quod tametsi Deus
 creat & conseruat naturam, tamen causa peccati
 est

ARTICVLI FIDEI

est uoluntas malorum, uidelicet diaboli & impiorum hominum, quæ auerit se a Deo, ad alias res contra mandata Dei. Ideo Christus inquit de Diabolo, Cum loquitur mendacium, ex proprijs loquitur.

XX.

Quod aduersarij criminantur nos, negligi a nobis doctrinam de bonis operibus, manifesta calumnia est. Extant enim libri nostrorum, in quibus pie & utiliter docent de bonis operibus, quæ opera in qualibet uocatione Deo placeant, Cumq; in Ecclesijs magnum olim fuerit silentium de precipuis operibus, scilicet de exercitijs fidei, & de laude politicorum operum, & magna ex parte consumerentur omnes conciones in laudibus traditionum humanarum, in ferijs, Ieiunijs, Monachatu fraternitatibus, peregrinationibus, cultu sanctorum, Rosarijs & alijs inutilibus cultibus ornandis, nunc Dei beneficio reuocatur Ecclesia ad ueros, & utiles cultus, quos Deus probat & requirit. Prophete grauissimis concionibus deplorant hanc Ecclesie calamitatem, q; ueris cultibus extinctis, in Ecclesia regnaturæ sint humane ceremonie & impia fiducia ceremoniarum. Et ab hoc errore reuocant

PRÆCIPVI.

*reuoquant Ecclesiam ad ueros cultus, ad uere bona
 opera. Quid potest dici grauius concione illa
 Psalmi 49. Deus Deorum dominus locutus est, &
 uocauit terram, Hic Deus uniuerso generi humano
 concionatur, damnat ceremoniarum fiduciam, &
 alios cultus proponit, & significat se ualde irasci
 his qui in Ecclesia ita predicant ceremonias, ut ue=
 ros cultus obruant. Similes extant multæ concio=
 nes in Prophetis, ut Esaiæ 58. Et Zachariæ 7, &
 Micheæ 6. Et Oseas clamitat, Misericordiam uo=
 lo, non sacrificium, & noticiam Dei plus quam
 holocausta. Nec obscurum est multos bonos & do=
 ctos uiros etiam ante hanc ætatem desiderasse do=
 ctinam de consolatione conscienciarũ & de ope=
 rum discrimine meliorem. Debet enim in Ecclesia
 extare utraq; doctrina, uidelicet Euangelium de
 fide, ad erudiendas & consolandas consciências de=
 bet etiam proponi, quæ sint uere bona opera, quæ
 sint ueri cultus Dei. Sed aduersarij, quia corrup=
 punt doctrinam de fide, primum non possunt con=
 sciências firmam consolationem proponere, iubent
 enim dubitare de remissione peccatorum. Et ta=
 men postea iubent querere remissionem per pro=
 pria opera, affingunt monachatus, & alia opera.
 Deinde abolent & ueros cultus, Nam inuocatio
 c   & cetera*

c   & cetera

ARTICVLI FIDEI.

Et cetera spiritualia exercitia excutiuntur animis, non confirmatis fiducia Christi. Preterea nec placent Deo opera secundæ tabulæ, nisi fides accedat, quod propter Christum placeat hæc inchoata et imperfecta obediencia. Tertio obscurant opera a Deo mandata, et longe anteferunt humanas traditiones, Has ornant speciosissimis titulis, Vocant eas Euangelicam perfectionem, Interim de officijs uocationis, magistratu, coniugio, ita frigide docuerunt, ut multi graues uiri dubitauerint, an hæc uitæ genera placerent Deo, Itaque concionatores nostri, bono studio, utrumque doctrinæ genus illustrauerunt, Proponunt Euangelium de fide, et addunt piam doctrinam de operibus.

DE FIDE.

Primum igitur de fide et iustificatione sic docent, Christus apte complexus est summam Euangelij, cum Lucæ Ultimo, iubet predicari in nomine suo pœnitentiam et remissionem peccatorum. Nam Euangelium arguit peccata, et requirit pœnitentiam, et simul offert remissionem peccatorum propter Christum, gratis, non propter nostram dignitatem. Et sicut uniuersalis est pœnitentiæ predicatio, ita et promissio gratiæ uniuersalis.